

Göçtüm de Ne Oldum?

Beni kollarımdan İngiltere'ye zincirlemişler. Zincirler yetmiyor, bir de sıkı sıkı tutuyorlar beni, kaçmayayım diye. "Sakın" diye uyarıyorum, "Sakın bırakmayın. Yoksa Türkiye'ye geri dönerim."

Bu düşlemi İngiltere'de kalıcı bir vize alabilme ihtimalimi idrak ettiğimde gördüm. O zamana kadar Türkiye ile olan ilişkimi -yüzeyde- geri plana atmış, İngiltere'de yaşamak istediğimden son derece emin olarak -güya- burada kalmanın yollarını arıyordum. Sözde arıyordum ama yaptığım şey panik halinde söylenmekten başka bir şey değildi. Oysa mesela İngiltere'de mesleğim ile ilgili akreditasyona başvurabilirdim. Şimdiye çoktan akredite olmuştum bile. Davranışlarım ve sözlerim birbirini tutmuyordu. Nitekim erteleme sebeplerimizden birisi de içsel çatışmalarımızdır. İçimizde bir parçamız ikna olmadı ise erteler de erteler.

İçimdeki içsel çatışma bu düşlemde o kadar güzel somutlaştı ki parçalarımı ve onların kaygılarını gördüm. Hemen ardından burada kalmak için gerçekten çaba göstermeye ve fakat bunu "olma" halinde, sakince yapmaya doğru yönelebildim. Üzerinde çalıştığımız bazı meseleler yapboz gibidir benim gözümde. Bir kısmını çalışırız, sonra diğer kısmını, ta ki yapboz tamamlanıp parçalar anlamlı bir bütün oluşturuncaya kadar.

Dolayısıyla aslına bakarsanız, içimdeki çift değerliliğin açığa çıktığı ilk yer bu düşünem değildi. Daha önce genel seçim sonuçlarından sonra hissettiğim hayal kırıklığı vardı örneğin. Sadece ülkem için değil, kendim için hissettiğim bencilce bir hayal kırıklığı. Bunu sadece kendimde değil, diğer göçmen arkadaşlarımda da gördüm. Genel seçimlerden sonra yönlerini hızlıca İngiltere'ye döndüler; adaptasyonları fark edilir derecede hızlandı. Türkiye ile ilgili maruz kaldıkları haber kaynaklarını azalttılar. Yerel seçim sonuçlarından sonra hissettiğim şeyi ise tarif etmem zor. Ne hissedeceğimi bilememe hali gibi. Umut desen, umut değil. Belki büyüüp büyüemeyeceği meçhul bir tohum diyebiliriz.

Yazıdan da anlaşılacağı üzere, bir süredir, göç konusu zihnimi meşgul ediyor. Özellikle, kendim de bu sürece dahil olduğumdan beri, mevcut literatürün bu olguyu benim ve birçok diğer insanın özelinde tanımlamakta yer yer yetersiz kaldığını görüyorum. Diğer taraftan yetersiz kalması çok anlaşılır. Nitekim göç kavramının analizinde kitleler üzerinden yapılan araştırmalar çok kıymetli ama sürecin kendisi o kadar çok değişkenli, bağlamsal, dinamik ve kişisel ki kendim deneyimlemeden, bu deneyimlerimi bağ içerisinde ötekilerle paylaşmadan ve ötekilerin deneyimlerine şahit olmadan bunu tamamıyla anlamamın zaten imkân dahilinde olmadığını idrak ettim.

Göç, sadece bir yer değişikliği değil; zamanın, mekânın, kişinin kendi kendisiyle ilişkisi dahil her türlü ilişkinin yerinden oynaması ve yeniden yapılanması; kimliklerin sarsılması ve ardından genişlemesi; kayıplar ve dolayısıyla yaslar; kazançlar ve suçluluklar; yetersizlikler ve belki utançlar; hayal kırıklıkları ve kabuller; bilinçdışıdaki meselelerin kontrolsüzce yüzeye çıkması ve bunları çalışma fırsatı.

Göç dinamiği, inkâr edilmeye çok müsait ama bir o kadar da baskındır. "Göç ve Kimlik" kitabında, Salman Akthar her türlü göçü travmatik olarak nitelendirir. Bu görüşe katıldığımızı varsayarsak, travma sonrası iyileşmenin de mümkün olduğunu ve bunun bizi başlangıçtan daha iyi bir noktaya taşıyacağını söyleyebiliriz. Ancak travma sonrası iyileşme ya da başka bir deyişle yıllara yayılan göç süreçlerinden genişleyerek içsel ve dışsal kazançlarla, ruhsal gelişim ile çıkabilmek bizler için nasıl mümkün olabilir?

Bunun tek bir cevabı yok. Nitekim verdiğim ve vereceğim göç seminerlerinde dilim döndüğünce ve zihnim aldığınca bundan bahsediyorum. Ancak önemli bulduğum bazı noktalar; kendi içimizde birbiriyle çelişen parçaları, çift değerliliği kabul etmeye ne kadar hazır olduğumuz, değişen yeni

dinamiklerle birlikte gelen içsel ve ilişkisel çatışmaları nasıl karşıladığımız, kabımızın genişleyerek ve derinleşerek hem eskiyi hem yeniye kapsayabilme kapasitemiz, doğal olarak gelen yetersizliklerle özdeşleşip özdeşleşmeyeceğimiz, süreçte ne kadar destek aldığımız vb. Yani göç süreçlerini çalışan bir insan, kendi içsel meselelerini ve ilişkilerini de geçmişini ve gelecek algısını da çalışmak zorundadır. Geçmişte havada asılı kalmış psikolojik süreçleri açığa çıkar, bir nevi regrese olur. Ve fakat o süreçleri tekrar çalışma ve tamir etme imkânı bulur. Mesela, yetersizlik duygusu ile boğuşan bir insan göç ettiğinde doğal olarak gelen yetersizliğinin tetiklenmesiyle; kendisini, işindeki başarısıyla tanımlayan bir insan göç ettiğindeki iş değişimi sonucu işinde bocalamasıyla ve gelen değersizlik hissiyle baş başa kalacaktır.

Bu süreçte benim kendimle ilgili ilginç gözlemlerim oldu. Bunlardan bir tanesi, Türkiye’de köpeklerden korkmama rağmen, İngiltere’de hiç korkmamamdı. Bu zamana yayılan bir durum değildi, İngiltere’ye ayak basmamla beraber köpekler güvenli hissettirmeye başladı. Türkiye’de sokakların bana güvensiz hissettirmesini köpeklerde somutlaştırdığımı fark ettim.

Türkiye’de hiç ev almak, yerleşmek istememiştim. Kirada oturuyordum. Ev alabilecek kadar param olsa burada (İngiltere’de) hemen alırım. Papadopoulos'a göre, hepimizin zihninde ideal bir ev imgesi vardır. Eğer yaşadığımız ev ile zihnimizdeki ideal ev arasındaki fark açılırsa yaşadığımız gerçekliği, ideal ev imgemize yaklaştırmak için bir değişiklik arayışına gireriz. Bu arayış mutlaka taşınmak/göç etmek şeklinde vuku bulmak zorunda değildir. Ancak genel bir huzursuzluk hissi olur. Ve ben bunu kendimde çok hissediyordum. Türkiye’de yaşadığım yer, doğup büyüdüğüm yer olmasına rağmen (ait hissetmek için çok ideal) kendimi ait hissetmiyordum. Sürekli binaların değişmesi, sokakların güvensiz hissettirmesi, ani değişiklikler vb. Yaşadığım yerin kafamdaki ideal yuvaya uymaması, beni anksiyeteye sürüklemişti. Oysa ben üniversite bitene kadar kendimi “İstanbul âşığı” bir insan olarak tanımlıyordum.

Diğer bir gözlemim ise kesinlikle kimlik algımla ilgiliydi. Bir akşam çocuklarımın okuluna Christmas Carols dinlemeye gittik. İlahiler okuyorlardı. Veliler olarak bizlerin eline de Latince sözler verdiler, onlara eşlik ediyorduk. Tam da Gazze’ye saldırı zamanlarıydı. Bir bakıyordum sahnede ilahi söyleyen çocuklara, çok tatlılardı. Benim çocuklarım da aralarında, tipleri onlara benziyordu. Sonra aklıma Gazze’deki çocuklar geldi. Dedim ki kendi kendime; “Ben kimim? Kim olmak istiyorum?” Tabii mesele çok daha karmaşık ve bu karmaşıklığı görebiliyordum aslında. Yani İngiltere’nin benimsediği günlük yaşamdaki etik değerleri bana çok uygundu. Sadece bir an için kendime bu soruları sordum. Her neyse, ilahiler bitti. Biz eve dönmek için arabaya geçtik. Ve dindarlıkla alakası olmayan ben arabada “Hadi bakalım, biraz da bizim ilahileri dinleyelim.” diye çocuklara Spotify’dan ilahi bulmaya çalıştım. Çocuklar ve eşim şaşırdılar. Böyle bir iki ilahi dinledik arabada. Benim oradaki kimliğimi korumaya almam çok ilginçti.

Türkiye’den son dönem göç edenlerin deneyimlediği bazı durumlar da gözlemledim. Ancak bu gözlemlerim herhangi bir akademik araştırmaya dayanmamaktadır ve her göç edenin bunları deneyimlediği gibi bir iddiam yoktur. Bunlar; göç süreçlerinin getirdiği dinamikleri inkâr etme, sosyal medyanın hem duygusal ikmal hem de Türkiye ile bir bağlantı nesnesi olması, Türkiye’deki siyasi ve sosyal gelişmelerin yerleşilen ülkeye adaptasyonunu doğrudan/dolaylı etkilemesi, Türkiye’de neredeyse her şeyin (paranın değeri dahil) çok hızlı değişmesinden mütevellit göçmenlerin stabil bir menşe ülke bulamaması ve bunun getirdiği kaygı, doğal olarak gelen yetersizlik durumlarını kendi kimliğine atfetme, Türkiye’de kalan insanların yaşadığı zorluklar ile ilgili suçluluk duyma ve bundan dolayı yerleşilen ülkedeki fırsatları bilinçdışı ketleme, Türkiye’yi kurtarma fantezisinden dolayı Türkiye siyasetine kafa yorma, mülteci ise Türkiye’yi kötü nesne yapma ve bununla beraber gelen anıları da koparma ya da nostaljiye düşme vb.

Sonuç olarak, g, aslında dışsal olduğu kadar içsel bir yolculuktur. Ve bu yolculuk kayıplarla olduğu kadar kazançlarla da doludur. Her yolculuk gibi yol arkadaşlarıyla daha keyifli olur. Kişisel deneyimlerimiz zgn olsa da birbirimizle bağ içerisinde, birbirimize destek vererek ve birbirimizin hikyelerine tanık olarak zgnlėmz içerisindeki ortaklığımızı bulabiliriz.

Akthar, S. (2018). *G ve Kimlik: Kargařa, Saėaltım ve Dönüřüm* (S. Ayhan., ev.). Sfenks Kitap
Papadopoulos, R. (2021). *Involuntary Dislocation: Home, Trauma, Resilience, and Adversity-Activated Development*. Routledge

Rüveyda Yılmaz, "Gtm de Ne Oldum?" <https://www.fikirtepedi.com/goc/goctum-de-ne-oldum/>

(Yayın Tarihi: 23 Mayıs 2024).